

LIBERALA SAMLINGSPARTIET
OCH 1905 ÅRS RIKSDAGSMANNAVAL.

Innan Liberala samlingspartiet vid slutet af treårsperiodens sista lagtima riksdag åtskiljes, har partiet i några af de frågor, som, enligt dess mening, äro förtjänta af särskild uppmärksamhet, velat göra följande uttalande

Rösträttsfrågan.

En tillfredsställande lösning af landets stora fråga, den politiska rösträttsfrågan, är endast möjlig genom samverkan af alla de frisinna. Samverkan mellan dessa vid höstens val och en därpå grundad fortsatt samverkan inom riksdagen - detta utgör, enligt Liberala samlingspartiets öfvertygelse, första villkoret för att rösträttssträfvandena i vårt land skola föras fram till ett lyckligt resultat.

Genom en sådan samverkan inom riksdagen har det hittills lyckats att motstå det proportionella valsättets införande vid val till Andra kamma ren, oaktadt det mäktiga förbund mellan konservativa element - och särskildt mellan regering och Första kammaren - som sökt genomdrifva detsamma.

En sådan samverkan inom riksdagen ledde under nu avslutade treårsperiod till det Liberala samlingspartiets motioner vid 1904 och 1905 års riksdag, hvilka, som bekant, i rösträttsfrågans olika skeden varit de hufvudpositioner, omkring hvilka partiet samlat sig, för att på den allm ännu rösträttens grund söka lösa rösträttsfrågan.

Naturligtvis är det icke partiets afsikt att göra sin i riksdagen häfd ade ståndpunkt till program i den meningen, att partiet skulle vilja hänvända sig allenast till de valmän, hvilka i partiets förslag se det enda önskvärda sätt att lösa rösträttsfrågan. Detta kan så mycket mindre vara fallet, som ju en icke ringa del af partiets medlemmar vid riksdagen med sina röster sökt främja ett betydligt längre gående förslag.

Men så mycket torde erfarenheten från de senaste riksdagsstriderna i rösträttsfrågan hafva lärt, att om rösträttsreformen icke skall på obestämd tid uppskjutas, denna reform icke läser kunna i afseende å själfva rösträttsbestämmelserna gå längre än till hvad samlingspartiet vid årets riksdag föreslagit.

Sådant läget är, måste det gifvetvis bli de valda folkrepresentanternas sak att i sista hand öfverenskomma om de närmare detaljerna i det förslag, som från frisinna håll skall föras i striden. Nu vill partiet allenast kraftigt framhålla, att alla de valmän, som önska en snar lösning af rösträttsfrågan utan proportionella val, under inga förhållanden böra skänka sina röster åt sådana kandidater, som stå till höger om partiets förslag vid 1905 års riksdag.

Vid årets val bör striden framför allt stå om spörsmålets proportionella val eller, som nu, majoritetsval, så att den frågan en gång för alla blir afgjord. På denna punkt har kammare ställt sig mot kammare i riksdagen, och det är nu landets rätt och plikt att säga sin mening. Det gäller att få klart besked, huruvida det är meningen, att Första kammaren skall diktera rösträttsfrågans lösning, eller om de verkliga reformvännerna därvid skola ha det afgörande ordet.

Unionsfrågan.

I unionsfrågan åberopar partiet Andra kammarens beslut vid årets riksdag hvarigenom kammaren enhälligt uttalade sig för att förhandlingar måtte komma till stånd i syfte att ordna de unionella förhållandena på grundvalen af full likställighet mellan folken.

Sociala frågor.

De i samfundsutvecklingen djupt ingripande spörsmål, hvilka bilda den s.k. sociala frågan, tränga allt mer i förgrunden och resa oafvisliga kraf på statsmakternas medverkan till en lycklig lösning. Liberala samlingspartiet vill såsom framför andra viktiga föremål för det sociala lagstiftningsarbetet för närvarande framhålla, dels frågan om invaliditets- och ålderdomspensionering, hvilken under de 21 år, som förflutit efter dess uppförande på den aktiva politikens program, nu bör anses mogen för en snar lösning till fromma för de ekonomiskt och socialt svagaste i samhället, dels ock anordnandet af opartisk medling i arbetstvister, en åtgärd, som i hög grad torde vara ägnad att utjämna konflikter samt väcka och stärka ömsesidigt förtroende, och hvars behöflighet den senaste tidens händelser tillräckligt ådagalagt.'

Arbetet för befrämjande af småbruk anser partiet böra kraftigt uppmuntras och understödjas. Evad särskildt angår egna-hemsrörelsen påkallar densamma allt fortfarande den största uppmärksamhet, på det att denna löftesbringande tanke måtte i allt större omfattning förverkligas. Och såsom ett synnerligen viktigt föremål för statsmakternas omsorger må äfven framhållas åstadkommandet af en tidsenlig arrendelag.

Bolagens iordförvärf och kommunala välde.

En af de samhällsföreteelser, som under senare tider ådragit sig den allmänna uppmärksamheten, är de stora bolagens alltmera växande välde i stora delar af landet. Det gagn bolagen göra landets materiella utveckling kan ej bestridas och bör icke underskattas. Å andra sidan får man ej sluta blicken till för de missförhållanden, som flerstädes äro förknippade med bolagsverksamheten. Härvid framstå särskildt två

synpunkter: dels bolagens förvärf af allt vidsträcktare trakter utaf den svenska jorden, dels deras på nuvarande kommunallagstiftning stödda öfvermakt i det kommunala lifvet. Liberala samlingspartiet vill i denna del söka arbeta mot öfverhandtagande af bolagens jordvälde och för vidmakthållande och stärkande af en själfägande jordbrukande befolkning samt mot bolagsmakten i den kommunala styrelsen.

Nykterhetsfrågan.

Med afseende å rusdryckslagstiftningen och nykterhetspolitiken vill partiet verka för, att kommunernas själfbestämningsrätt må vinna fullständigt erkännande; att det ekonomiska intresset af rusdryckshandteringen ej må tillåtas att göra intrång på ifrågavarande lagstiftnings hufvuduppgift: att främja nykterheten; samt att den andel i brännvinsförsäljnings-medlen, som afsättes till understödjande af nykterhetsverksamheter, må i främsta rummet användas till det på vetenskaplig grund hvilande upplysningsarbetet i alkoholfrågan.

Statshushållningen.

Slutligen vill partiet framhålla, att statens utgifter noga böra afpassas efter landets förmåga att bära dem. Den benägenheten att slå på stort, som de gångna årens stora öfverskott i statskassan på många håll låtit skjuta fart, bör därför ersättas af sträfvanden att tillgodose ifrågakommande behof, som oundgängligen måste fyllas, på enklaste och billigaste sätt, utan öfverdrift och lyx.. Lånevägen bör beträdas med största försiktighet och aldrig annat än för produktiva företag. Hvad särskildt beträffar utgifter för militära ändamål, bör noga tillses, att de använda medlen komma till verklig praktisk nytta på effektivaste sätt.